

Oslo, 28. september 2020

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

YTTERLIGERE INNSPILL TIL REVISJONEN AV ENOVAS MANDAT

Vi viser til våre tidligere innspill til departementets revisjon av Enovas mandat (blant annet innspillsmøte 4. mars, brev av 13. mars og videomøte 3. juni). Vi tillater oss å komme med noen ytterligere betraktninger i sakens anledning.

Som en oppfølging av vårt møte 3. juni, berører vi i dette innspillet enkelte konkrete problemstillinger og spørsmål som reises. Vi går blant annet nærmere inn på hvordan realisering av utslippskutt før 2030 basert på tilgjengelig teknologi henger sammen med det langsiktige nullutslippsmålet.

Innledning

Fastlandsindustrien har gjort formidable miljø- og energifremskritt de siste tiårene. Siden 1990 er klimagassutslippene i fastlandsindustrien redusert med 40 prosent, samtidig med at produksjonen har økt med 37 prosent. Dette skyldes store investeringer og kontinuerlig forbedringsarbeid i bedriftene. Enova har hatt en meget viktig rolle i å gjøre dette mulig ved å bidra til at bedriftene har vært i stand til å ta i bruk miljøteknologi og lavutslippsløsninger raskt. Norsk prosessindustri er verdensledende i energieffektivitet og lavutslipp.

Men fastlandsindustrien står fremdeles for klimagassutslipp tilsvarende ca 12 millioner tonn CO₂. Det er ikke være rom for industriens klimagassutslipp i et lavutslippssamfunn. Det må utvikles ny teknologi og nye prosesser for å fjerne utslippene, og aller helst etablere en utslipps*negativ* industri.

Tiltak som gir utslippskutt på kort sikt, stenger ikke for de langsiktige og banebrytende omleggingene

Det er ingen tvil om at det er nødvendig å utvikle helt ny teknologi og nye løsninger for å fjerne prosessutslippene i store deler av industrien, for eksempel i produksjonen av aluminium. Dette arbeides det intenst med fra prosessindustriens side, ikke minst den norske. Og det arbeides parallelt med flere alternative løsninger, noe som øker sannsynligheten for å lykkes. I tillegg arbeider industrien med teknologi for fangst og bruk/lagring av klimagasser. I et 2050-perspektiv er et realistisk mål å oppnå en prosessindustri med negative utslipp når lav-/nullutslippsteknologi kombineres med fangst og bruk/lagring.

Det har fra enkelte hold blitt reist spørsmål ved om tiltak som gir utslippskutt på kort sikt stenger for de langsiktige og banebrytende omleggingene. Svaret på dette

spørsmålet er nei. Tvert imot er industrien helt avhengig av å gjøre alle forbedringer og redusere utslipp og kostnader for å være konkurransedyktige og i stand til å gjøre tyngre investeringer på sikt. Industriens metode er å kombinere kontinuerlige forbedringer i effektivitet og utslipp med store investeringer og omlegginger når tiden er inne.

Industriens vei mot lav- og nullutslipp dreier seg for øvrig ikke om å legge fabrikker helt ned og bygge opp nye anlegg på nye steder. Det er snakk om å bytte ut enkelte prosesstrinn. Ett eksempel for å belyse dette kan være et smelteverk. Smelteverk bruker i dag karbon som reduksjonsmiddel. Det er teknisk mulig å bytte ut kull med hydrogen. Denne teknologien er ikke klar til investeringer ennå, men er testet ut i så stor skala at man med stor sikkerhet kan si det er teknisk mulig. Dette er krevende og kostbare utviklinger og krever store investeringer. Kjernen i et smelteverk, selve smelteovnen, må byttes ut. Men resten av smelteverket vil i prinsippet være det samme. Det vil derfor være helt nødvendig at det er de eksisterende smelteverkene som gjør denne endringen. De har kompetansen, erfaringene og ikke minst, de har fabrikker som gjør alt det andre som skal til for å konvertere stein til metall på en form som kan brukes i biler, vinduer, bygninger osv.

Og frem til kull kan byttes ut med hydrogen, kan fossilt kull i noen prosesser erstattes av biokull. I noen prosesser benyttes dette allerede. Og i kanskje er biokull også den langsiktige løsningen i deler av industrien.

Et annet eksempel kan hentes fra treforedlingsindustrien. Treforedling og papir-/masseproduksjon er ekstremt mye mer effektiv i dag enn den var for 100 år siden. Det har ikke skjedd med banebrytende teknologi, men som følge av gradvise forbedringer i prosessutstyr, energieffektiviseringer, implementering av kjent prosess teknologi fra andre bransjer, kompetanseutvikling samt automatisering. Felles for de fleste forbedringene er at disse ikke skjer «over natten», men ved systematisk og langsiktig arbeid som gir frukter.

Historien viser at det er slik de fleste endringene og forbedringene skjer som gradvise endringer innenfor eksisterende industrier, selv om enkelte prosesstrinn kan byttes fullstendig ut. Vi har tidligere påpekt at Enovas ordninger må tilpasses industriens utviklingsarbeid og -metodikk. Industrien opplever at Enova i inneværende mandatperiode har beveget seg bort fra industriens kontinuerlige utviklingsarbeid ved å innføre periodiske utlysninger med tematiske satsinger. Videre har Enova konsentrert virkemidlene inn mot banebrytende løsninger langt frem i tid. Det er essensielt at mandatet som skal gjelde fra 1. januar neste år, legger grunnlaget for at Enova tilbyr virkemidler som er industrielt relevante og gjenvinner balansen mellom umiddelbare og langsiktige utslippskutt.

Tiltak som gir utslippskutt ellers i verdikjeden

Enova gir støtte bare til utslippsreduksjoner i egen bedrift (Scope 1). Det er få transportbedrifter som utvikler vindmøller eller produksjon av biodrivstoff. Det er heller ingen produsenter av vindkraft, vannkraft eller biodrivstoff som driver transport. Enovas mandat må endres slik at utvikling og uttesting av teknologier som gir utslippsreduksjoner og energieffektivisering i andre deler av verdikjeden enn hos søkerbedriften, også inkluderes. Ellers vil vi miste mange muligheter til å utvikle og sette i drift teknologier som potensielt kan bidra betydelig til å nå klimamålene. Det er tross alt totalregnskapet for samfunnet som helhet som teller.

Enovas virkemidler må også gjelde utslippskutt i kvotepliktig sektor

Utslippskutt i kvotepliktig sektor er ikke en del av målekriteriene i det gjeldende mandatet til Enova. I tråd med dette har ikke Enova virkemidler som er rettet mot utslippsreducerende tiltak som kan gjøres på kort sikt med tilgjengelig teknologi. Dette er tiltak som har et totalt potensial på opp mot halvparten av de totale utslippene i fastlandsindustrien.

Kvotesystemet gir industrien incentiver til å gjøre utslippsreducerende tiltak. Men kvotesystemet er ikke nok til å gjøre disse investeringene lønnsomme for industrien. Det kreves også virkemidler utover kvotesystemet. Det er her viktig å presisere at doble virkemidler ikke innebærer dobbel støtte. Effekten av kvotesystemet reduserer støtten fra Enova slik at Enovas virkemidler er utløsende, men ikke mer enn det.

Det påpekes fra tid til annen at doble virkemidler innebærer at når en bedrift velger å kutte sine klimagassutslipp, slipper en annen bedrift å gjøre det samme (i hvert fall for en periode). Hjelper det da med nasjonale supplerende virkemidler for å få ned utslippene i kvotepliktig sektor? EUs kvotesystem er basert på et såkalt «cap and trade»-system. Det er satt et tak på utslipp av klimagasser (fra kvotepliktig sektor). Dette taket reduseres hvert år slik at man skal nå målsetningene om kutt på 43 prosent innen 2030 (sammenlignet med startåret 2005). Bedriftene må skaffe kvoter for å dekke sine utslipp. En kvote tilsvarer et tonn CO₂-ekvivalenter. Bedriftene velger om de vil kutte utslipp eller bruke kvoter ut fra hva som er mest lønnsomt.

EUs kvotesystem har fra starten av vært innrettet med tanke på revisjon og endringer underveis som blant annet tar hensyn til at andre virkemidler innebærer «for mange» kvoter i omløp og for lav karbonprising. Både Norge og andre land ønsker å øke ambisjonsnivået. Det krever at den årlige reduksjonen i antall kvoter som er tilgjengelig, økes over tid. Raskere utslippskutt støttet av andre virkemidler vil gjøre det mulig å få dette til. Kvotesystemet har derfor alltid vært basert på at utslippskutt har effekt over tid.

I tillegg ble kvotesystemet fra 2019 modifisert for å ta høyde for blant annet supplerende virkemidler. Gjennom en markedsstabiliseringsreserve (Market Stability Reserve) holdes kvoter tilbake ved overskudd. Etter hvert vil overskuddskvoter kunne slettes permanent.

Dette innebærer at et tonn CO₂ sluppet ut mindre i Norge ikke resulterer i et tonn CO₂ mer et annet sted i verden. Jo større utslippskutt vi kan vise til i kvotepliktig sektor i Norge, jo mindre utslipp vil skje totalt. Og jo raskere og mer kraftfullt vi kan gjennomføre utslippskutt, jo større er sannsynligheten for internasjonal enighet om å øke ambisjonsnivået på klimaområdet.

Derfor har EU og de fleste land supplerende virkemidler innenfor kvotepliktig sektor, for eksempel krav til utfasing av kullkraft, støtte til fornybar energiproduksjon og støtte til utslippskutt i industrien. Og Norge har supplerende virkemidler som for eksempel CO₂-avgifter.

Med dagens kvotesystem vil det som hovedregel bli gjennomført kutt der det er billigst, selv om vi kutter utslippene i Norge. Norge kan trygt fortsette å gå foran med å redusere utslipp og skape en ren industri. Det er bra for klimaet. Og det sikrer arbeidsplasser og grønn konkurransekraft i norsk industri.

Oppsummering

Enovas mandat og virkemidler har de siste årene dreid mer og mer over på å støtte utvikling av ny teknologi. Det har vært riktig utvikling i møte med industriens utfordringer. Men med den siste mandatrevisjonen i 2017 har Enovas rolle i å bidra til at industrien tar i bruk ny teknologi, blitt kraftig svekket. Dette skyldes dels at Enova definerer klimagassreducerende tiltak i kvotepliktig sektor utenfor sitt mandat, og dels andre endringer i Enovas virkemidler og ordninger.

Klimautfordringen krever at vi på kort sikt tar i bruk nye teknologiske løsninger som nå er tilgjengelige, - og at vi fremover gjør store teknologiske gjennombrudd.

Enovas mandat og virkemidler må støtte bedriftene både i å utvikle og ta i bruk teknologi. Kampen mot klimaendringene er en kamp om tid. Kvotesystemet er ikke alene nok til at nødvendige endringer skjer. Enova har derfor fremdeles en avgjørende rolle i kvotepliktig sektor. Samtidig må Enova ta med i betraktningen utslippskutt globalt og i hele verdikjeden.

Det er riktig at den detaljerte utformingen av virkemidlene overlates til Enova. Men det er nødvendig at Enova i mandatet både gis handlingsfrihet og klare styringssignaler.

Med vennlig hilsen
Forum for Miljøteknologi

Marianne Lie
(sign)

Medlemmer i Forum for Miljøteknologi

Yara
Elkem
Norsk Hydro
TerraWatt

Selvaag Gruppen
Hellefoss Paper
Borregaard
Energi Norge

Fellesforbundet
Alcoa Norge
Glencore